

Posudek diplomové práce

Kamil Beer, Komparativní pohled na britskou, francouzskou a rakousko-uherskou obrazovou propagandu za 1. sv. v. v letech 1914-1915, FHS UK 2015, 119 str. in Word (143 normostran).

Kamil Beer si za téma diplomní práce zvolil komparativní výzkum válečně politické propagandy v prvních letech I. světové války. Diplomant tedy přijal dvojnásobně obtížný úkol: Jeho práce stojí na rozhraní politických a komunikačních, kulturních a uměleckých dějin a nadto jde o studii, která se pokouší porovnat charakteristické znaky obrazové propagandy jedné centrální mocnosti a dvou velmocí spojeneckých. Diplomant si téma vybral sám a přistoupil k němu s kuráží, energií a kompetentním zájmem. Musel tak kompenzovat skutečnost, že pro zvládnutí takového tématu v podstatě nemá soustavnou empirickou oporu v látce, vyučované v rámci EKDD.

Beer rozdělil práci do úvodu, po němž následuje krátká charakteristika počátku I. světové války, pasáž o propagandě a speciálně obrazové propagandě. Následně autor přešel k metodologii, kde se zaměřil zejména na pro něj klíčovou problematiku komparace a k tomu relevantní literaturu. Následuje krátká pasáž o klíčové literatuře k tématu a poté autor tematizoval otázku výzkumných kategorií. Ty sledoval podle dominantních motivů a hodnot, sdělovaných obrazovým „textem“. Tyto aspekty pak doplnil o využití národních symbolů. Cíleně přitom upozornil, že mu nejde o umělecko-historické posouzení plakátů, nýbrž o jejich „obsahovou četbu“.

Jádro knihy představují tři kapitoly s vyhodnocením vzorků vždy stovky plakátů pro každou válčící zemi, které autor získal z webových stránek řady muzeí a knihoven (klíčovou roli tu hrála dostupnost a typová rozrůzněnost materiálu, autor tedy nestanovil konceptualizovaný klíč výběru). Ve třech dílčích kapitolách se Beer snažil podat zahuštěnou deskripci tohoto – formou katalogu zprostředkovaného – pramenného materiálu a usiloval o nalezení hlavních, pro tu kterou oblast charakteristických prvků, které pak v další sérii kapitol porovnával navzájem mezi jednotlivými mocnostmi.

Vlastně již v této fázi, tedy při práci s pramenným materiálem Beer formuloval řadu dílčích závěrů – dílem získaných empiricky z pramenů, dílem na pramenech ověřených soudů literatury (např. o přímém vlivu obrazové, v celé řady médií od plakátu až po novinové přílohy od počátku 20. století uplatňované průmyslové a obchodní reklamy na utváření a podobu vojensko-politické propagandy válečných let). Autor sledoval takové aspekty, jako je míra nacionální emfasy, vložená do obrazového poselství, nebo naopak přítomnost britského humoru v jinak spíše mytizující a city vydírající záplavě

propagandistických barvotisků. Beer si je vědom toho, že tištěná obrazová propaganda měla (přes existenci také již filmových propagandistických šotů, promítaných zejména v rámci filmových aktualit) dosud dominantní význam pro ovlivnění veřejnosti, tedy hlavně masy civilistů, a to s cílem přispět snaze o vítězství domovské velmoci penězi, užitnými předměty, dobrovolnou prací nebo dokonce dobrovolným vstupem do armády. Ostatně: i v pozdější době (WW II), kdy se těžiště propagandy již jednoznačně přesunulo do rozhlasu a kin), nerezignovaly válčící strany na propagandu vylepovanými a vyvěšovanými obrazy. Vědomí, že tato formy komunikace má – zejména v hlubším zázemí - ohromnou reálnou moc, přetrvalo daleko do věku televize.

Co mi vytanulo při četbě studie s odstupem několika měsíců od odevzdání (Kamil Beer se mnou text soustavně konsultoval a jeho práci jsem četl a komentoval již v době jejího zrodu), je přílišná stručnost formálního závěru studie, kam autor vlastně ani nesoustředil všechny své zajímavé a v analytických kapitolách vyjádřené poznatky a parciální závěry. Je to škoda a měl by to kompenzovat v autoreferátu při obhajobě.

Rozsáhlá a pracná diplomní práce je uzavřena cizojazyčným resumé, seznamem použité literatury, internetových zdrojů a soupisem plakátů, v práci tematizovaných. Práce má i řadu obrazových příloh, které ovšem z praktických důvodů nebyly k již takto velmi rozsáhlé tištěné verzi kvalifikační práce připojeny.

Beerova studie je „svým půdorysem“ nevděčná: posuzovatel by v takto široce a rozvětveně založené práci mohl požadovat řadu dalších informací, analýz, sledovaných aspektů atd. Jako diplomantův vedoucí deklaruji, že jsem se autora snažil držet ve střídmosti, protože jsem měl již tak obavu z možné expanse materiálu i tématu. Přitom jsem si velmi přál, aby byla studie tohoto druhu prakticky provedena a aby byl alespoň sondou „ohmatán“ takovýto směr výzkumu. Těmto požadavkům Kamil Beer dostal v míře za daných podmínek optimální a co do odborné kultury provedení práce předložil výsledek svého usilování elegantně. Navrhuji mu proto známku výborně.

Prof. dr. Jiří Pešek

Praha 10. 8. 2015